

KUNNIAMAININTA

Kuka sä oikein oot?

Ulla-Maija Hautaniemi

Lehtori, KM, SHO

Seinäjoen koulutuskuntayhtymä, sosiaali- ja terveysala
ulla-maija.hautaniemi@seamk.fi

”Kuka sä oot?” kuuluu luokan hälinän keskeltä. Olen syventynyt päiväkirjan kirjoittamiseen ja ajatellut esittäytyväni kirjoittamiseni jälkeen. Tunti on alkamassa. Nopea silmäys luokkaan. Parikymmentä paikalla. Ovi käytävään on auki. ”Sieltä tulee vielä Jenni. Se on aina myöhässä.” Ovi sulkeutuu, kun kaikki ovat paikalla. Laitan päälle punaisen merkkivalon oven suussa. Teen sen tietoisesti ja hidastetusti. Hiljaisuus, merkkipalaa.

”Päivää kaikille olen Kristiina ja...”, aloitan katsomalla luokan oppilaita uteliaan kiinnostuneesti. Esittäytymiseni keskeytetään, kun mustaksi värjätyn hiuspehkon alta kuuluu kysymys: ”Niin milloin tästä on koe?” Pidän pienen tauon ja

katson oppilaita ystävällisesti. Antamani ensivaikutelma on tärkeä ja usein pysyvä. Oppilaat katsovat minua kysyvästi ja ilmeisesti odottavat vastaustani ”hiuspehkon” tekemään kysymykseen. Laitan heijastumaan kirjoittamani kalvon, josta ilmenevät tämän opintojakson tavoitteet, sisältö ja arviointi. ”Palataan kysymääsi asiaan hetken päästä”, lupaan.

”Tämän opintojakson tavoitteena on...” Kuulostankohan pitkästyttävältä ja käytäntö ymmärrettäviä käsitteitä? Fakki-idiotti en halua olla. Epäilykseni varmistakseni vilkaisen oppilaita. Hmm, tuskin tavoitan tusinaa silmäparia. Jatkan kuitenkin opintojakson esittelyä, koska luokassa on hiljaista. Ehkäpä kuuntelevat...” Sisältö rakentuu... ja arviointi on asteikolla hylätty – kiitettävä”, jatkan. Luokassa alkaa liikehdintä ja kohina, kun tulen arvioinnin kohtaan. ”Pitääkö tämä kirjoittaa?” ”EII, koska nämä on OPS:ssa - edessä istuva tyttö ehättää ker-

tomaan - ryhmänohjaaja jakoi ne elokuun alussa, kun tultiin kouluun!” Tyttö katsoo samalla taakseen ilmeellä ”älkää nyt j-lauta kaikkea kyselkö!” Luokan sisällä oleva ryhmäytyminen ja ryhmäkuri ovat muotoutumassa.

Aloitin tunnin tiedustelemalla oppilaiden omia kokemuksia aiheesta. Katson kysyvästi edessä istuvia ja haen joukosta katsekontaktia. Katsekontakti on hyvin tärkeää ja teen siihen perustuen monenlaisia havaintoja luokassa. Hiusmuoti näyttää olevan pörröinen tytöillä ja pojilla. Onko se olennainen asia tietää ja nähdä? Ei tietenkään, mutta minkäs mahdollat nopeille havainnoille!

Huomaan suuntaavani katseeni takariviin. Tämän teen tietoisesti. Sieltä tavoitan katsekontaktin. ”Mun mielestä se on oikea arvauskeskus. Eikä se lääkäri välittänyt puhua mulle paljon mitään. Sen se kyllä kysyi, että tupakoinko. Sain lääkkeet, mutta ei ne auttaneet ja menin takas, kun kuume ei laskenu.” Arvatenkin polttaa tupakkaa - keuhkoputken tulehdus tai keuhkokuume, ajattelen. ”Mun mielestä siellä ei välitetä ihmisistä. Aina niillä on kiire.” Tytöllä on huonoja kokemuksia hoitohenkilökunnan kohtelusta. Niitä pitää nyt tarkastella syvemmin yleisellä tasolla.

Tuli siis hyvää aineistoa tarttua aiheeseen! Hoitohenkilökunnan kiire ja ihmisen kohtaaminen ja kohtaamattomuus - pysähdyn niiden syventämiseen. Mapistani löytyy tutkittua tietoa näistä aiheista. ”Pitääkö tämä kirjoittaa?”, kuuluu jo toisen kerran. Pidän kalvoa tavallista pidempään esillä - näyttävät kirjoittavan ja ymmärtävän, että ”pitää kirjoittaa”. Seuraan oppilaiden kirjoittamisnopeutta ja jatkan aiheen käsittelyä, kun kukaan ei

enää kirjoita. Olen rekisteröinyt luokan hitaimman kirjoittajan. Hänestähän keskusteltiin oppilashuoltoryhmän palaverissa. Hänellä taisi olla lukihäiriö. Etenen.

Laitan toisen kalvon piirtoheittimelle. Olen havainnollistanut asiaa kaaviolla, jossa on muutamia nuolia ja ympyröitä. ”Voisiko joku teistä selittää...”, kuulen kysyväni. Odotan rauhallisesti. Useimmat tuijottavat muistiinpanojaan - tyypillistä, eivät siis halua selittää. Ennakoivat, että heti kun nostavat päänsä, herkeän kysymään...

Odottelen. ”Opettaja, tarkoittaako tuo ylin ympyrä, että...?” Hieno! Oppilaan avauskysymys näyttää olevan kysymys myös muille oppilaille. ”Ei, kun mun mielestä se tarkoittaa...”, pohtii ikkunan vieressä patteriin nojaileva nuorimies. Toivottavasti tuoli ei lipeä alta... Selityksiä ja pohdintoja tulee vielä muutamia. Koikan heidän pohdintansa ja teen yhteenvedon vilkaisemalla samalla luokan kelloa. Kymmenkunta minuuttia aikaa jäljellä. ”Mennään jo syömään”, kuuluu jostain takaa. Minua on siis tarkkailtu ja tulokittu. Tarkka tyttö!

”Ottakaa tästä jokainen yksi paperi, johon kirjoitatte mitkä asiat ...” Palaute voi paljastaa monia asioita oppimisesta ja opetuksestani. Pitäisi muuten kehittää parempi palautelomake. ”Tarviiko laittaa nimi?”, kysytään. Negatiivinen palaute halutaan ilmeisen usein antaa nimettömänä. ”Saatte itse päättää.”

Mitä nimistä! Palautteen sisältö on keskeistä. Nyt ilmeisesti palaute on kirjoitettu, koska liikehdintää alkaa olla kovasti. ”Saako mennä, kun on kirjoittanut?” Kaikkien papereissa näyttää olevan

nimi. No, se ei vielä kerro mitään palautteen sisällöstä.

Mielenkiintoista saada lukea paperit. Sammutan luokasta punaisen valon, kerään mappini kainalooni ja kävelen pitkää käytävää kohti työhuonettani. Mietityttää niin moni asia. Valitsinkohan oikeat ydinsisällöt? Olikohan tunnilla riittävästi dialogia, reflektointia, ongelman ratkaisua, tutkittua tietoa? Olinko liian neutraali ja persoonaton? Pystyinkö viritämään positiivisen oppimishalun ja luomaan optimaaliset oppimismahdollisuudet? Millaiset olivat pedagogiset taitoni? Tunnilta ei ollut nyt ketään pois, ei kovin tavanomaista. Miten voin ihan aidosti tukea oppilaan yksilöllisyyttä tässä kaikessa isossa kokonaisuudessa?

Olen työhuoneessani. Istahdan pöytäni ääreen ja vilkaisen sähköpostiani. Ei mitään henkilökohtaista, yksikkökokouksen pöytäkirja, avaimet löytyneet. Tjaah näyttää yksi henkilökohtainen viestikin olevan: Lainanne ovat myöhässä. Jos haluatte uusia... Kirjaudun ulos.

Kollega puhisee kiukkuaan tulesaan huoneeseen. Olen kysyvän näköinen. ”Ottaa niin päähän näitten yksien ja samojen oppilaiden poissaolot. Sitten tullaan pyytämään korvaavia tehtäviä. Ja kuka ne arvioi - MINÄ! MINÄ tässä kuormitun niitten poissaolojen takia!!!” Puhelimen soitto keskeyttää kollegan paahtamisen. Toimistos sihteeri välittää soitto-pyyynnön. Miksei henkilö soittanut minulle suoraan? Niin no, totta kai. Olin tunnilla ja meidät opettajat kun tavoittaa työpäivän aikana huonosti puhelimen äärestä...

Ovi käytävään on ollut koko ajan auki ja iloiset kasvot kurkistavat oven suulta. ”Tuutteko kahville?”, kollega huikkaa.

Työyhteisön merkitystä omalle hyvinvoinnille ei voi aliarvioida. Jaksaminen työpaikalla nousee yhteisyyden kokemisesta. ”Käyn ostamassa meille hyvät pullat ensin”, huikkaan takaisin. Kollegiaalinen reflektio, vaikka se on vain kymmenen minuuttia, auttaa taas jaksamaan tässä arjessa.

Pullakahvit on juotu. ”Opettaja lopetetaanko tänään vähän aikaisemmin, kun on perjantai ja viimeinen linkka lähtee...” Jälleen sama ”virsi”. ”Olette tienneet lukujärjestyksestänne, että tunnit päättyvät 15.30.” ”Muttako perjantaisin meidän kylälle menee viimeinen linkka...”. En enää jatka vuoropuhelua. Ilmeeni on kireä. Oppilaat ottavat laiskasti muistiinpanonsa esille. Päätänkin muuttaa opetusmenetelmää, jaan oppilaat ryhmiin ja annan instruktion. ”Keskustelkaa mahdollisuuksistanne vaikuttaa 1) , 2), 3) - alueisiin. Sitten teette näihin aiheisiin parannusehdotuksianne. Antakaa aluksi ideoiden virrata.” Tällaisessa tilanteessa on hyvä määritellä selkeästi asia, että päästään sujuvasti työn tekemiseen.

Luokassa alkaa ryhmäytyminen ja pulpettien siirtely. Työn alkuun pääsemisen menee yleensä noin viisi minuuttia. Syvennyn päiväkirjan kirjoittamiseen samalla kuunnellen oppilaiden keskustelua. Keskustelu on lähtenyt hyvin alkuun. Selailen päiväkirjan sivuja. Vielä on muutama oppitunti ennen koetta. Pitäisinkö ryhmätentin? Olisiko se oppimisen kannalta mielekäs ratkaisu? Oppiminen on suunniteltava niin, että ihminen saadaan itse rakentamaan tietoa. Kuulosta jo niin kliseeltä. Oppisivat tekemään kompromisseja ja jakamaan tietojaan! Ja tekemään itsensä kanssa töitä. Miten saada sellainen prosessi käyntiin? Oppimisprosessi. Ohjausprosessi. Onko tämä ohjausta, että istun pöydän takana

”kuulolla”? Nousen, oion hameen helmani ja lähden kuljeskelemaan ryhmien luo.

Tarkastelen ryhmien työn etenemistä. ”Oletteko ajatelleet pohtia tuota kohtaa enemmän? Mihin tuo ajatus perustuu? Tarkistakaapa kirjasta tähän liittyvä osio.”

Siirryn taas pöytäni ääreen. Hymyilyttää. Muistan jostain artikkelista lukeneeni Roverin tehtaan seinätaulun tekstin: ”Sinulle maksetaan kahdesta asiasta: työn tekemisestä ja sen kehittamisestä.” Niin, hyvin osuva lause. Duunarikehittäjiä me olemme omissa professioissamme. Selailen almanakkaani ja sinne tekemiäni muistiinpanoja oppimisesta ja opettamisesta. Humanistis-kognitivis-konstruktivisessa opettajuuden ihmiskäsityksen eettisessä ulottuvuudessa korostuu...

...”Opettaja!” Kohotan katseeni kysyjään. Olen nopeasti tässä hetkessä ja kontekstissa. ”Voinko käydä vesikissä?” Nyökään - en kai muutakaan voi. ”Hei ope laiteaanko me asiat kalvolle?” Aikaa näyttää olevan yksi oppitunti. ”Tulkaa kirjoittamaan ryhmänne tuotos taululle. Voidaan sitten yhdessä vertailla niitä.”

Taulua käytetään opetuksessa aivan liian vähän. Se on selkeä ja inhimillinen opetusmenetelmä. Powerpoint ei sovellu nyt opetukseeni, koska en käytä luennointia opetusmenetelmänä. Liidut vaan ovat turhan isoja ja niistä jäävä jälki on paksua. Muistan vahtimestarin ihmetelleen suureen ääneen sitä, että pyysin kaapeampia liituja. ”Eihän niillä nyt enää kukaan kirjoita! Mihin sä niitä oikein käytät?” ”Pureskelen aikani kuluksi”, tokaisin.

Tyttöjä naurattaa, kun liitu raapaisee kimeästi taulua. Tuttu ääni jo jostain alasteelta. Asiat käsitellään ja jokainen ryh-

mästään saa olla äänessä ja vastuussa esittämistään asioista. Oppilaat keräävät repunsa ja lähtevät kotikonnuilleen iloiset ilmeet kasvoillaan. ”Hyvää viikonloppua”, oppilaat toivottavat ohi mennessään. ”Kiitos samoin!”

Jään istumaan hiljaiseen luokkahuoneeseen. Perjantai ja ulkona näyttää satavan. Sadepisarat liukuvat ikkunassa, yhtyvät pieniksi puroiksi välillä pysähtyen, välillä kiihdyttäen matkaansa. Sadepisaroiden matka on loputonta. Minäkin voisin kuvaannollisesti olla sadepisara.

Olen harvoin ihan yksin luokkahuoneessa. Mitä tämä tila kertoo oppimisympäristöstämme ja oppimiskäsityksistämme? Kalpeat pulpetit riveissä. Taakse asetuvat istumaan yleensä ne, jotka haluavat tarkkailla muita tai ne, joiden opiskelumotivaatio ei ole hääppöinen. Edessä istuvat motivoituneemmat - muutamat hiikipingot. Joskus tuntien alussa siirsimme oppilaitten kanssa pulpetit ns. hevosenkään. Opetus oli vuorovaikutteisempaa ja oppilaat näkivät myös toistensa kasvot. Lopetimme, koska siivoojat eivät pitäneet siitä, että pulpetteja siirreltiin ”omilta paikoiltaan”.

Roskakori on täynnä paperinsilppua ja tyhjiä vesipulloja. Eikö ne pitäisi lajitella eri koreihin? Kaapin ovi repsottaa auki ja sieltä pursuaa erivärisiä kartonki-levyjä.

Mitäs tuolla luokan perällä olevassa keltaisessa paperissa ilmoitustaululla lukee? Kävelen, pysähdyn ja luen. ”Yhdeksänkerroksinen torni nousee rivistä pikku tiiliä”, terveisin Laotse ja Hanne.

Hyvä ajatelma ja huumoria, heh, heh.

Kokoilen tavaroitani, vilkaisen jälkee-

ni ja sammutan luokasta kaikki valot. Kävelen pimeätköössä käytävässä työhuoneeseeni ja vedän oven perässäni kiinni. Tähän aikaan koulussa on jo hiljaista. Leväytän tavarani pöydälle ja istun tuttuun tuoliin. Tarkkailen kädet leuan alle nojaten sadepisaroiden kilpajuoksua ikkunaruuudussa. Hämärä alkaa asettua ikkunarverhoiksi. Työviikko on takana ja minulla on ihan tyhjä pää! Voi zombi! Olen unohtanut soittopyynnön ja uusia lainani. En aktivoitu. Istun passiivisena ja tuijotan ikkunaruuutua ja näen siellä epäselvät kasvopiirteeni. Kuka mä oon? Sadepisarako tässä kaikkeudessa?

KIRJAUUTUUS!

25 €

Pekka Ruohotien ja Rupert Macleanin toimittama professori Tapio Variksen juhlaKirja Communication and Learning in the Multicultural World rakentuu asiantuntija-artikkeleille, joiden kirjoittajat ovat eri puolilta maailmaa. Kirjan artikkelit on ryhmitelty kolmeen pääteemaan: 'Communication and Learning in the Multicultural World', 'Global University' ja 'Intercultural Communication and literacies'. Teoksen kirjoittajat valottavat kommunikointia ja oppimista monikulttuurisessa maailmassa oman tutkimustyönsä näkökulmasta.

Tilausohjeet sivulla 77.